

Historia ya Falsafa

29 Francis Bacon

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Sawa, tuanze, sivyo? Na hebu tuone, nadhani tayari Nimekukabidhi nyenzo za wiki hii, Bacon and Hobbes katika Usomaji, na Muhtasari wa Hobbes. Asubuhi ya leo, alasiri ya leo, nataka tuzingatia bacon, na ikiwa tuna muda, mambo ya utangulizi kuhusu Hobbes. Lakini ili kuanzisha hili, wacha nianze na ukumbusho wa kile tulichokuwa tukisema mara ya mwisho.

Hiyo ni kusema kwamba historia ya falsafa ya kisasa inaweza kupangwa kwa mujibu wa makutano ya mistari miwili ya mawazo. Kwa upande mmoja, katika falsafa ya Uingereza, mila ya kiempiriki, na kwa upande mwingine, katika falsafa ya bara, mila ya kimantiki. Mila hizi mbili zinawakilisha upanuzi katika maeneo yote ya uchunguzi wa mbinu za sayansi za kufata ambazo zilikuwa zikipendekezwa, na kwa upande mwingine, aina ya mbinu ya hisabati ya kutoa, ambayo Descartes atapendekeza.

Kwa hivyo tutakachofanya ni kufuatilia ukuaji wa aina hizi mbili na kuanzia katika aina ya Uingereza na Francis Bacon na Thomas Hobbes, Uingereza ya karne ya 17. Kwanza kabisa, Francis Bacon anatoa mwelekeo fulani kwa kusudi na mbinu yake. Kusudi lake kwa ujumla linaonekana wazi katika maandishi yake.

Na katika machapisho mengi ya sekondari kuhusu Bacon. Lakini mara nyingi haionekani katika matibabu ya sura moja ambayo unapata katika vitabu vya kiada kama Stumpf. Hata hivyo, inavutia hasa ikiwa tunajaribu kufuatilia mabadiliko ya mitazamo ya ulimwengu kutoka nyakati za kati hadi za kisasa.

Kwa kuwa Bacon, ingawa kila sehemu ya Kikristo halisi kama zama za kati, huja katika mradi mzima kwa njia tofauti kabisa. Mama yake Bacon alikuwa Mpuritani wa ushawishi wa kitheolojia wa Mageuzi. Na kuna mwangwi wa hilo katika mawazo ya Bacon na katika kusudi lake kwa ujumla.

Anarejelea mara kwa mara kile kinachoitwa agizo la kitamaduni katika sura za kwanza za Mwanzo. Agizo walilopewa Adamu na Hawa la kujaza, kutiisha, kutumia mamlaka, usimamizi, na kadhalika. Na analalamika kwamba jamii ya wanadamu, mbali na kutimiza agizo hilo, imevurugwa kutoka kwake.

Ni jukumu letu kurejesha haki hiyo juu ya asili ambayo ni ya wanadamu kwa urithi wa kimungu. Kwa hivyo anafikiria, kama wafikiriaji wa Reformed mara nyingi, kuhusu kazi ya falsafa, sayansi, akili, kwa upande wa uumbaji, dhambi, na ukombozi. Uumbaji ulitupa agizo.

Dhambi imetupotosha kutoka kwenye agizo. Ukombozi unatuita turudi. Sasa, huo ndio mfumo wa kitheolojia ambao anafanya kazi nao.

Lakini aina fulani ya dhambi anazolaumu na tumaini maalum la ukombozi alilo nalo vimefungamana sana na falsafa. Hiyo ni kusema, anawaona wasomi kama baadhi ya wahusika wakuu wa uhalifu wa kuwavuruga wanadamu kutoka kwa agizo la kitamaduni. Kwa sababu mizozo ya wasomi haitusaidii hata kidogo katika kutajirisha maisha ya wanadamu, katika kubadilisha jamii kupitia maarifa ya wanadamu, na kadhalika.

Na kinyume chake, anachotaka, badala ya utasa wa falsafa ya Aristotle, kama anavyoiita, utasa unaomchukiza, anachotaka ni mbinu mpya, mbinu mpya, ambayo itatusaidia kurudi kwenye kazi ya kubadilisha asili na kuunda jamii ya wanadamu. Kwa maneno mengine, ukipenda. Wazee wa enzi za kati waliichukulia falsafa kama nadharia ya ancilla.

Hiyo ni kusema, kama mtumishi, msaidizi wa, mtumishi wa theolojia. Falsafa inayohudumia kazi za theolojia. Bacon anachofanya ni kuona falsafa si kama msaidizi, mtumishi wa theolojia, bali kama wa jamii.

Kufanya kazi kwa manufaa ya hali ya mwanadamu, unaona. Kujaribu kubadilisha ulimwengu tunaoishi. Na anasema wazi kwamba wazo alilo nalo ni aina ya wazo la ajabu.

Hakika, mwishoni mwa karne ya 16, enzi ya Elizabethan, ilikuwa enzi ya utopias. Unaona, ilikuwa enzi ya utopias. Na Bacon mwenyewe aliandika kuhusu utopia ya kisayansi ambayo alikuwa akiiota.

Utopia , yaani, huletwa kwa kutumia maarifa ya kisayansi, maarifa ya michakato ya asili, katika mabadiliko ya hali. Na ni jamii iliyobadilishwa ambayo anaona kila mtu akifanya kazi, ambayo anaizungumzia kama ufalme wa mbinguni, ufalme wa Mungu. Kwa hivyo, ni aina ya wazo la utopia lenye motisha ya kidini, sifa ya Renaissance.

Lakini mtu anayeona tumaini likitekelezwa na sayansi ya kisasa. Unaona, na sayansi ya kisasa. Sasa, tusikurupuke hadi hitimisho kwamba anafikiri kwamba maarifa ya mwanadamu hutoa matokeo mazuri kiotomatiki.

Anatoa maoni kadhaa ya kimaadili njiani. Na ni dhahiri sana kwamba ingawa, kama anavyosema, maarifa ni nguvu, na hiyo ndiyo kauli yake maarufu, maarifa ni nguvu, anataka nguvu hiyo idhibitiwe na maadili yanayofaa. Na bila maadili ya asili ya sheria yaliyojikita katika utamaduni wa kitaaluma, unaona, hana msingi wa kimetafizikia wa maadili, na kwa hivyo maadili lazima yawe yanatokana na, kwa maneno yake, dini ya kweli na sababu sahihi, ambayo inasikika kama William wa Ockham.

amri za Mungu . Akili sahihi, busara inayotokana na kufahamu matokeo. Dini ya kweli na akili sahihi.

Sasa, kama una mkusanyiko wa vitabu, na ningependa kudhani una mkusanyiko huo, huu ndio mkusanyiko mpya, kuanzia na Bacon. Loo, unamaanisha hukuuleta. Sawa, wakati ujao.

Sawa, baadhi yenu, naona, nafsi jasiri, mmetumia nakala pamoja nanyi, na wengine mna nakala mpya pamoja nanyi. Ileteni hata hivyo, tutaihitaji, yote. Kwenye ukurasa wa 20, oops, nilileta neno lisilo sahihi.

Ya zamani. Acha nikope, naomba, Janelle, nikope yako? Nilizungumza kwenye kioo. Sawa.

Mwishoni kabisa mwa uteuzi wa Bacon, mwisho kabisa kwenye ukurasa wa 20, hivi ndivyo anavyosema. Haitakuwa vibaya kutofautisha aina tatu, kana kwamba ni, daraja za tamaa katika wanadamu. Ya kwanza ni ya wale wanaotaka kupanua nguvu zao katika nchi yao ya asili.

Sasa, hiyo ndiyo aina ya ubinafsi. Ni aina gani iliyo chafu na iliyopotoka? Kwa hivyo yeye si mbinafsi mwenye maadili. Ya pili ni ya wale wanaofanya kazi ili kupanua nguvu ya nchi yao na utawala wake miongoni mwa wanadamu.

Sasa, hii hakika ina heshima zaidi, ingawa si chini ya tamaa. Ni ubinafsi wa kampuni. Inavutia kwa mwandishi katika enzi ya Elizabeth, ikiwa unajua historia ya Kiingereza, unaona.

Lakini kama mtu angejitahidi kuanzisha na kupanua nguvu na utawala wa jamii ya wanadamu wenyewe juu ya ulimwengu, tamaa yake, ikiwa inaweza kuitwa tamaa, bila shaka ni jambo lenye afya zaidi na la heshima zaidi kuliko hizo mbili zingine. Na nguvu hiyo ya jamii ya wanadamu juu ya ulimwengu, hiyo ndiyo mamlaka juu ya uumbaji, unaona. Kwa hivyo hiyo ndiyo nia ya Bacon.

Na huenda umekutana na fasihi au umesikia ikisemwa kwamba msisitizo huu wa Bacon uliipa leseni sayansi ya kisasa kutumia maumbile, kutawala rasilimali na mazingira kwa raha na uzuri wetu, hivi kwamba wakati mwingine matatizo ya mazingira ya siku zetu yanalaumiwa kwa Francis Bacon, unaona. Sasa, kusema ukweli, nadhani hiyo ni kumshtaki Bacon bila kuangalia muktadha anaofikiria. Kwa sababu ni dhahiri sana unaposoma Bacon kwa kirefu kwamba hafikirii kama utawala, bali kama uwakili kwa njia inayofaa kwa ufalme wa Mungu.

Kwa hivyo ni jambo tofauti sana. Hiyo haimaanishi kwamba ushawishi wa Bacon haukuwapa watu leseni, lakini haikuwa Bacon. Ilikuwa ni jinsi Bacon ilivyosomwa nje ya muktadha.

Sasa, anafikiria mbinu ya aina gani? Ni aina gani ya maarifa inayoweza kutoa nguvu juu ya michakato ya asili? Na jibu ni wazi lazima liwe maarifa ya michakato ya asili. Maarifa ya michakato ya asili. Na jinsi anavyosema inaweza kuwa ya kupotosha isipokuwa unaona matumizi ya hila ya maneno yanayohusika.

Kwa sababu kwa upande mmoja, amekataa aina yoyote ya metafizikia . Hiyo ni kusema, yeye si mhalisia katika maana ya enzi za kati ya ulimwengu halisi. Anakataa aina yoyote ya metafizikia.

Ikiwa kuna sababu za mwisho , yaani, madhumuni yanayohusika katika maumbile, basi, tutalazimika kuwaachia wanatheolojia hilo. Halipatikani kwa njia za busara, kwa njia za majaribio. Kwa hivyo badala ya maumbo ya kimetafizikia, anageukia sayansi ya majaribio, sayansi ya majaribio inayolenga kugundua maumbo.

Na usipokuwa mwangalifu, unaweza kusoma maana ya pili ya maumbo kama ile ile ya hisia ya kwanza ya maumbo, ambayo sivyo. Maana ya pili ya umbo ni njia sawa ambayo michakato ya asili huendelea. Hiyo ni kusema, A inapofuatwa mara kwa mara na B, unapata aina hiyo ya tabia katika michakato ya asili, na anataka njia ambayo inaweza kufikia aina hii ya umbo.

Umbo hilo linahusiana na michakato ambayo inatokana kabisa na utendaji kazi wa nguvu za kimwili katika ulimwengu wa nyenzo, nguvu za kimwili katika ulimwengu wa nyenzo. Na mwanafalsafa ambaye anamtaja kwa shukrani zaidi katika suala hili, kama unavyoweza kutarajia kutokana na kuibuka kwa sayansi ya mekaniki, Democritus, mtaalamu wa atomi wa Kigiriki, kila kitu kinaeleweka kwa upande wa maada na mwendo, ingawa katika wakati wake mwanasayansi muhimu zaidi bila shaka alikuwa, bila shaka, Galileo, ambaye alifikiri kwa aina sawa za maneno ya Kidemokrasia. Kwa hivyo hili ndilo kusudi lake.

Mbinu yake, sayansi ya majaribio ya maumbo, ndiyo tutakayoiona ikimpa wasiwasi wa kutengeneza mbinu zinazofaa za kushawishi, mantiki ya kushawishi, badala ya kushawishi. Acha niongeze tanbihi hii kwamba, katika kukosoa hoja ya kushawishi, hana uelewa mdogo kwa kile ambacho silojimu zinaweza kuanzisha. Tatizo si mchakato wa hitimisho unaohusika katika silojimu.

Tatizo si sheria za mantiki. Ana busara sana kwa hilo. Tatizo ni kupata misingi.

Sasa hilo ndilo hasa tatizo ambalo Aristotle aliliweka vidole vyake, unakumbuka, katika sehemu hiyo ndefu ya ufunguzi wa uchanganuzi wa nyuma. Tunapata wapi kanuni za kwanza za kuonyesha? Plato alikuwa amesema kwa kutumia dialektiki. Aristotle analeta tatizo la kurudi nyuma bila kikomo kwa kanuni za kwanza au hoja ya mviringo kuhusu kanuni za kwanza, na hatimaye inakuja kwenye wazo kwamba

tunaweza kwa hisi kuiondoa kanuni ya kwanza, umbo la spishi, kutokana na uzoefu tulionao kwa ujumla wa spishi nzima.

Sasa ni mchakato wa uchukuaji wa angavu ambao Bacon hapendi. Anazungumzia mahali fulani dhana zilizochukuliwa kwa njia isiyofaa na ya haraka ambazo hufanya hoja ya silojistiki kuwa haina maana. Uchukuaji wa Aristotle wa maumbo kutoka kwa spishi.

Yeye hana heshima sana nayo. Lakini jambo la kuvutia ni kwamba ingawa Aristotle aliita mchakato huo wa kuanzishwa, kwa kuanzishwa tunajua maumbo, Bacon pia huita mchakato wa kuanzishwa. Kwa kuanzishwa, tunajua maumbo.

Lakini kwa kuwa uanzishaji wa maumbo kwa maana ya kwanza, hisia ya Aristotle, uanzishaji kupitia ufupisho wa angavu, si sahihi, haitoshi, na si sahihi, ni wazi anataka aina nyingine ya mbinu ya kufata katika kushughulikia maumbo kwa maana ya pili. Kwa hivyo angalia msamiati. Nadhani ni sehemu ya ufundi wake wa fasihi, na kwa kweli yeye ni mtu wa fasihi wa Renaissance.

Lakini ni sehemu ya ufundi wake wa fasihi, unaona, kwamba anazungumzia maumbo, utangulizi kama njia ya kujua maumbo, ambayo ni lugha ya Aristotle, lakini si dhana za Aristotle. Anabadilisha, anabadilisha vitu vya maarifa na kubadilisha mbinu za kujua. Inajulikana kwa njia mpya ya kitu hiki kipya cha maarifa ambacho kitatoa nguvu.

Anadhani maarifa kwa njia ya zamani ya vitu vya zamani vya maarifa hayatoi nguvu juu ya maumbile. Kwa hivyo anachotaka basi ni sayansi ya majaribio inayoshughulika na nguvu katika ulimwengu wa vitu. Kwa hivyo, maarifa yana thamani ya vifaa.

Yeye hafuati ukweli kwa ajili yake mwenyewe, anaelewa kwa ajili yake mwenyewe. Haoni njia ya kuelekea ukweli kama ngazi ya kumtafakari Mungu, kama watu wa enzi za kati walivyofanya. Haoni njia ya kuelekea ukweli kama njia ya kumtafakari Mungu, akitafakari maumbo, akipanda hadi kutafakari umbo la maumbo yote, mema, unaona.

Hapana, hiyo si mpangilio wake wa kiumbe. Sio mtazamo wake wa ulimwengu. Anamwona Mungu kama muumbaji, lakini jukumu letu katika asili ni agizo hili la uumbaji la kutawala kwa ajili ya ufalme wa Mungu.

Sasa, kama unaweza kushikilia wazo hilo akilini, wacha niongeze kipande kingine cha muktadha wa kihistoria kinachoangalia mbele zaidi. Kwa kweli kuna mada mbili au tatu muhimu zinazohusiana na Bacon ambazo tunahitaji kuzielewa. Mojawapo ni dhana yake ya utangulizi.

La pili ni kwamba maarifa ni nguvu kuhusiana na nguvu juu ya maumbile, agizo la uumbaji . Lakini la tatu ni dhana kwamba aina hii ya maarifa ya kisayansi inaweza kuwa na lengo kamili. Wazo kwamba maarifa ya kisayansi yanaweza kuwa na lengo kamili.

Wazo kwamba sayansi inatuambia kuhusu uhalisia, si uhalisia kuhusu ulimwengu, bali uhalisia kuhusu maarifa ya kisayansi. Na msisitizo huu ndio anaouwasilisha kwa Mwangaza unaojitokeza kwa nguvu zaidi, kwa ushawishi mkubwa katika uhalisia wa Uskoti wa karne ijayo, karne ya 18, ambapo marejeleo ya uhusiano hufanywa kila mara, kwa watu kama Thomas Reid, mwanahalisia wa Uskoti, tutakutana naye baadaye, na katika maandishi ya hivi karibuni kuhusu uhalisia wa Uskoti, kwa sababu hiyo imekuwa ikipitia uamsho wa shauku katika miaka kumi iliyopita. Miongoni mwa watu ambao wamefufua shauku yake ni Mark Noll, kupitia utafiti wake na uandishi wake kuhusu historia ya kiakili ya Marekani.

Lakini marejeleo ya mara kwa mara kuhusiana na uhalisia wa Uskoti ni kwa mtazamo wa Baconia kuhusu sayansi. Sayansi ya Baconia. Maana yake, sayansi ambayo ni ya upendeleo kabisa, sayansi ambayo ni ya majaribio tu, sayansi ambayo haina dhana zozote, unaona.

Sayansi, ambayo ni sawa kwa mtu yeyote, Mkristo, Myahudi, Mwislamu, Mhindu, mtaalamu wa asili kamili, unaona. Sayansi ya lengo, ya majaribio inatuambia, kama inavyomwambia mtu yeyote, kuhusu uhalisia wa asili. Sasa, matokeo ya utamaduni huo wa uhalisia wa Uskoti yalikuwa kwamba iliainika kwamba sayansi ya kisasa ilitupa msingi imara wa maarifa ya kawaida ambayo msingi wake utamaduni unaweza kukuza muundo wake mkuu, ambao msingi wake unaweza kuwa na theolojia ya falsafa iliyoendelezwa, utetezi wa haki, na kadhalika na kadhalika.

Na kwa baadhi yenu mnaopenda theolojia, kuomba msamaha, ushawishi wake ulikuja hasa katika nchi hii ya Princeton kupitia Witherspoon alipokuja kuwa rais wa Chuo cha Princeton. Kwa hivyo Chuo cha Princeton na Seminari ya Princeton, vyote viwili, vikawa njia ya kuingia katika mawazo ya Marekani kuhusu uhalisia wa Uskoti. Mwanatheolojia wa Kipresbiteri wa miaka ya 1860, Charles Hodge, anaikaribia theolojia yake yote kwa msingi wa Baconia, akiamini kwamba sayansi inatuambia ukweli, na kwa msingi huo tunaweza kubishana kuhusu uwepo wa Mungu, unaona, na uhuru na uwajibikaji wa binadamu, na kadhalika, na kadhalika.

Na hilo liliathiri sana, hapa Wheaton ikiwemo. Hebu tuone, J. Oliver Buswell, ambaye alikuwa rais wa tatu, alikuwa mkweli wa Uskoti. Alikuwa mwanafalsafa na mwanatheolojia aliyeandika sana kuhusu uhalisia wa Uskoti na alikuwa na ushawishi mkubwa katika suala hilo. Nilipokuwa mwanafunzi wa shahada ya kwanza hapa, nilijifunza falsafa kuhusu uhalisia wa Uskoti.

Sio kwa sababu nilisoma chini ya rais wa tatu, ingawa nilisoma chini ya mtu ambaye alisoma chini ya rais wa tatu alipofundisha kwingineko baada yangu. Kwa hivyo ushawishi huo wa Baconia katika uhalisia wa Uskoti umeathiri mawazo ya kiinjili ya Marekani. Sasa nadhani hayana ushawishi mkubwa, tofauti, miongoni mwa wainjilisti, isipokuwa uende Chuo na Seminari ya Asbury, ambapo ni hali ya kifalsafa inayotawala.

Kufufuliwa kwa uhalisia wa Uskoti kunapatikana zaidi katika epistemolojia ya kisasa ya Marekani, cha kufurahisha ni kwamba. Kumeenea zaidi kuliko ilivyokuwa hapo awali. Sawa, kwa hivyo mambo matatu kuhusu Bacon ya kuzingatia.

Sawa. Moja ni mbinu ya kufata, inayotafuta kujua maumbo. Ya pili ni usawa wa sayansi na ushawishi wake kwenye utamaduni wa uhalisia wa Uskoti.

Na la tatu ni ukweli kwamba maarifa ya kisayansi yana thamani ya vifaa pekee, badala ya kuwa sehemu ya utafutaji wa ukweli na tafakari ya Mungu. Sawa. Sasa, pamoja na hayo, ili kuelewa roho, kusudi, na muktadha wa mawazo yake kwa ujumla, tunachohitaji kufanya ni kulenga zaidi katika maana yake.

Na mambo mawili ambayo ninakuvutia, upande hasi, upande hasi, upande muhimu wa anachofanya, na upande chanya zaidi na wenye kujenga. Ukosoaji unaelekezwa kwa sanamu, kama alivyoziita. Mfano wa kidini wa kuvutia tena.

Haya ndiyo mambo ambayo watu huyachukulia bila kukosoa, kana kwamba ni miungu. Ni mvuto usio wa kisayansi katika mawazo ya wanadamu, mvuto usio wa kisayansi ambao unapaswa kutolewa nje, kutupwa nje. Na anabainisha aina nne za sanamu: sanamu za kabila, sanamu za pango, sanamu za sokoni, na sanamu za ukumbi wa michezo.

Sanamu za kabila zinahusiana na ushawishi, mvuto usio na fahamu, labda, wa akili ya mwanadamu, hasa kuhusu kile tunachokichukulia kuwa kanuni za kwanza, lakini ambazo hazina uhakika wa kutosha. Hapa kuna wazo kwamba kuna ujuzi fulani ambao umejikita katika usawa wa asili ya mwanadamu, asili, asili, kama sheria ya asili, na sanamu hizi za kabila anazokataa. Hakuna ujuzi wa asili.

Hakuna maana yoyote ya kanuni za kwanza kutokana na kile tunachokijua kuhusu asili ya mwanadamu. Sanamu za kabila analokataa, na chaguo unazosoma zitaweka nyama kwenye mifupa hii. Sanamu za pango zinahusiana na tabia ya mtu binafsi, yaani, mazingira ya kibinafsi unayopumua katika pango lako, ambayo huathiri mwelekeo wa mawazo yako.

Hili ni jambo ambalo anataka kuliondoa kabisa. Nadhani angeshangaa sana, kwa aina ya kitu ambacho William James au Friedrich Nietzsche wangesema karibu mwaka wa 1900, James, ambaye anazungumzia tofauti ambayo inaleta kifalsafa iwe una

mawazo ya huruma au ya kishujaa, kwa sababu tabia yako ya kisaikolojia huathiri aina ya falsafa uliyonayo. Mtu mwenye mawazo ya huruma ana uwezekano mkubwa wa kuwa na mtazamo mzuri wa kifalsafa kuhusu asili.

Mtu mwenye mawazo magumu mwenye mtazamo wa kuamua zaidi na kukata tamaa. Au Friedrich Nietzsche, ambaye alizungumzia jinsi nia ya kutawala, nia kali ambayo ni kinyume na nia dhaifu, inavyoathiri mitazamo ya kifalsafa ya watu. Kwa hivyo, kwa msingi huo, kile Nietzsche atafanya ni kuleta saikolojia ya kibaguzi.

Saikolojia ya Volks, saikolojia ya rangi, saikolojia ya watu. Na itajaribu kuainisha mtazamo wa kifalsafa wa Wafaransa, Wajerumani, Waingereza, n.k., kwa upande wa mawazo, tabia ya watu. Kwa hivyo, sanamu za pango zinahusiana na tabia ya mtu binafsi au ya kikundi.

Sasa, nilimwona mtu hapa. Alikuwa nani? Kristen. Nilikuwa najiuliza kabila la jina lilitoka wapi.

Na nilikuwa najiuliza kama pango lilikuwa kama... Mwangwi wa Plato? Naam, hakika ndivyo ilivyo. Sana sana. Tumejifungia ndani ya pango letu wenyewe, unaona.

Na kwa vile tabia ya kihisia inaonekana kwa sehemu kuzalishwa kimwili, basi pango hutoa tabia yake ya kihisia. Kabila, nadhani anamaanisha hapo jamii nzima ya wanadamu. Utambulisho wake.

Na kadhalika. Ndiyo. Kwa hivyo uko sahihi katika kushuku hilo.

Sanamu za sokoni. Naam, bila shaka, katika kijiji cha karne ya 17, hapo ndipo kila mtu alikutana siku ya soko. Hapo ndipo uvumi wote ulipoendelea.

Hapo ndipo lugha ilipoanza kujitokeza. Lugha inayowasilisha mawazo ya kila aina, iwe imekusudiwa au la na iwe inajulikana au la. Na katika suala hilo, anachofanya ni kusema kwamba nahau ya lugha hiyo ina njia ya kuingiza imani za kifalsafa ambazo zinaweza kuwa na makosa kabisa.

Kwa mfano, tukichukulia kwamba nomino inawakilisha kitu, kitu, dutu, basi tutatoa uhalisia halisi kwa kila kitu kinachoonyeshwa na nomino. Na fikiria mahali ambapo kitu kama hicho kiliwaongoza watu kama Plato katika metafizikia yao. Hakuna kitu.

Kwa hivyo sanamu za sokoni. Sanamu za ukumbi wa michezo, ndio, hapo ndipo michezo yetu ya kujifanya inachukua uhalisia na maisha yao wenyewe. Kwa hivyo hapo ndipo mawazo yetu ya ubunifu yanachukuliwa kuwa halisi.

Na kwa hivyo ukumbi wa michezo unahusiana na, ndiyo, falsafa, sayansi, na kadhalika. Na anatofautisha aina tatu za falsafa: ya kifalsafa, ile inayoitwa ya

majaribio, na ya kishirikina. Na jinsi anavyotumia maneno hayo, si mawili tu, bali yote matatu, ni jambo la kujuta.

Falsafa ya kifalsafa, mfano wake hapo ni Aristotle. Na hapo ndipo anapotoa maoni hayo yasiyo na pongezi kuhusu aina ya utangulizi wa Aristotle. Ambapo kanuni zilizochukuliwa haraka huharibu uwezekano wa hitimisho lililohakikishwa kutoka kwa hoja ya silojistiki.

Falsafa ya majaribio inarejelea baadhi ya sayansi ya wakati huo, ambapo kuna uchunguzi mdogo sana wa makini, uchunguzi mdogo sana wa karibu, kazi ndogo sana ya majaribio inayoendelea. Na anakumbuka hapo kazi ya Gilbert, ambaye alifanya aina fulani za kazi za kale zinazohusiana na sumaku, jiwe la mwisho, na kadhalika. Falsafa ya ushirikina ni falsafa iliyochanganywa na dini.

Falsafa iliyochanganywa na dini. Na hapo anawafikiria watu kama Pythagoras na Plato, ambao hutoa aura ya kidini kwa kile wanachofanya ili falsafa yao iongoze kwenye aina fulani ya dini ya fumbo. Na anampendelea zaidi Democritus.

Sasa, unaona, unapoangalia safu hiyo ya ukosoaji, unaweza kuona jinsi alivyokataa kabisa yaliyopita. Nilitaja Ijumaa kuibuka tena kwa shaka katika Renaissance. Kutilia shaka kuhusu falsafa ya zamani, kutilia shaka kutokana na mambo mbalimbali, ugunduzi mpya wa Sextus Empiricus, kuvunjika kwa usanisi wa enzi za kati, ombwe la epistemolojia lililoachwa na Matengenezo ya Kiprotestanti, na kadhalika.

Naam, huyu hapa Bacon, unaona, akirudia shaka hiyo kuhusu falsafa ya zamani, akitaka kuanza upya, kama vile Warekebishaji walivyorudi kwenye scriptura sola, maandiko pekee. Kwa hivyo Bacon anataka kurudi kwenye ukweli wa majaribio pekee, unaona. Lakini kumbuka kwamba haoni uhusiano wowote unaofanya kazi kati ya falsafa na dini, kama vile watu wa enzi za kati walivyofanya.

Kulikuwa na mchanganyiko wa falsafa na utafutaji wa kidini, falsafa na theolojia. Sio Bacon sana. Hakika si muunganiko wa sayansi na dini.

Mwelekeo pekee wa dini kwa sayansi ni kukuambia kwa nini ufanye sayansi. Kwa nini? Naam, ina thamani kubwa ya vifaa. Inakusaidia kutekeleza agizo hilo la kitamaduni, kurejesha kwa sehemu hali ya mwanadamu kama ilivyokuwa, na kadhalika.

Kwa hivyo si maudhui ya sayansi yanayohusiana na dini. Ni kusudi la sayansi tu, unaona. Sasa, kwa nini ni hivyo? Naam, nilimtaja Galileo.

Unaona, Galileo aliteseka kutokana na wale waliotaka kuunganisha maudhui ya sayansi na dini. Hilo ndilo lililomtia matatani, unaona. Na katika Uingereza ya siku za Bacon, katika Uingereza ya Elizabeth, kulikuwa na historia ya mateso ya kidini.

Je, unaifahamu historia hiyo ya kidini hata kidogo? Matengenezo ya Kiprotestanti yalizuka wakati wa Henry VIII, ambaye alikuwa kama msomi wa Luther mwenyewe. Alipokufa, binti yake Mary akawa malkia, Mkatoliki mwenye bidii. Na mapambano ya Wakatoliki na Waprotestanti yalikuwa yakiendelea.

Kulikuwa na pengo kati ya wakati mwanawe Edward, kijana mdogo, alipokuwa mfalme. Haikudumu kwa muda mrefu. Kisha Mary.

Kisha Elizabeth, Mprotestanti. Na mambo yamebadilika, unaona. Na baada ya Elizabeth wakaja akina Stuart, James I wa Scotland, Mkatoliki.

Haki ya Mungu ya wafalme, unaona. Kisha Charles I, ambaye alipoteza fahamu zake juu ya hilo. Kwa hivyo hizi zilikuwa siku za mapambano ya kidini, mateso ya kidini.

Na inaonekana kwamba kile Bacon alikuwa na hamu kubwa ya kufanya, au angalau kufurahi kufanya, kilikuwa kutenganisha dini vya kutosha na falsafa na sayansi ili kutoa kinga kutoka kwa wale ambao wangewatesa wanasayansi au wanafalsafa kwa sababu za kidini. Hakutaka kuwa Socrates mwingine, akinywa hemlock. Naam, hawakufanya hivyo na hemlock siku hizo.

Walifanya hivyo kwa shoka, na kulikuwa na hao. Umewahi kwenda kwenye Mnara wa London, kwa njia? Nakumbuka tulipotembelea Mnara wakati watoto wetu walikuwa watoto sita au wanane, waliokatwakatwa na wafanyakazi. Na tulipokuwa tunaingia kwenye daraja la kuburuza ndani ya Mnara, nakumbuka mla nyama akiwa amevaa vazi lake aliweka mkono wake kwenye kichwa cha mmoja wa watoto wetu aliyekakwa na wafanyakazi, akasema, angalia kichwa hicho, wanakiacha kila mahali ndani.

Na hivyo ndivyo Sud alivyokaribishwa kwenye Mnara wa London. Ndiyo, hivyo ndivyo walivyoondoa upinzani. Kwa hivyo nadhani kuna motisha zaidi katika Bacon ya kutenganisha dini na sayansi, dini na falsafa, hivyo sayansi ya kibinafsi, sayansi ya kudhaniwa.

Na uhusiano pekee wa dini na sayansi uko katika kusudi linaloipa sayansi. Sawa, sasa hilo linatuongoza kwenye kitu kuhusu mbinu yake ya kushawishi, upande mzuri wake. Na anachofanya hapa ni kutoa kile anachokiita majedwali fulani, njia za kuorodhesha matokeo yako, kuorodhesha uchunguzi wako.

Na utagundua kwamba Stumpf anazungumzia hili, nadhani ni ukurasa wa 224. Anazungumzia meza ya uwepo, meza ya kutokuwepo, na meza ya digrii. Na kama unafahamu mbinu za kufata neno za John Stuart Mill katika karne ya 19, utagundua kwamba zinahusiana na hizi.

John Stuart Mill aliita hii jedwali la makubaliano, jedwali la tofauti, na jedwali la mbinu ya tofauti zinazoambatana, na kimsingi ni sawa. Na kile wanachokimaanisha ni mbinu rahisi sana za majaribio. Ukijaribu kujua ni nini chanzo cha jambo X, na ukagundua kuwa ABC inatangulia vipengele X, Y, Z, na kwamba kitu kama hicho kinatokea tena na tena, basi unaanza kushuku, kwa sababu ya makubaliano, kwamba kuna uhusiano fulani wa kisababishi kati ya C na X. Sawa vya kutosha? Na ukigundua, kwa upande mwingine, kwamba ingawa ABC ni kitangulizi cha X, Y, Z, kwamba ambapo C haipo, basi X haipo, basi kutokana na tofauti hiyo, unaanza tena kushuku kwamba kuna uhusiano wa kisababishi.

Na ukigundua kwamba katika kuongeza kiasi cha C, unaongeza kiasi cha digrii X kwa uwiano, basi, tena, uthibitisho kwamba kuna muunganisho wa kisababishi. Kwa hivyo hii ni njia rahisi ya majaribio. Tunawezaje kupata mgawo wa upanuzi wa mstari wa metali? Unaona kwamba kwa kutumia joto, tunaweza kubaini mgawo wa jamaa wa upanuzi wa mstari ikilinganishwa na metali zingine.

Kwa hivyo hiyo ni aina rahisi ya kitu. Lakini angalia jinsi kile unachogundua kuwa A inahusiana kisababishi na X inavyokuwezesha kutumia nguvu juu ya A katika kutoa X. Unaona. Na, kwa hivyo, nguvu juu ya maumbile.

Rahisi sana. Ni mdogo sana katika suala la mbinu ya kisayansi ya kisasa. Hakuna wazo la jukumu la dhana.

Jukumu la dhana katika kupendekeza majaribio. Hakuna dhana ya mfumo wa dhana. Mifumo na dhana hubadilika, kama tunavyoizungumzia siku hizi.

Hakuna chochote kati ya hayo. Mbinu za majaribio, rahisi sana, zisizo ngumu sana. Lakini ni mwanzo wa mbinu za kisayansi za kisasa za majaribio, Francis Bacon.

Hebu tuone. Ndiyo, una maswali yoyote, maoni? Bacon ni mtu wa kuvutia. Alijikusisha sana na siasa za Uingereza.

Naambiwa alikuwa Chansela wa Uingereza, chini ya Elizabeth? Chini ya James I. Ndiyo, alijaribu na kuingiliana ili kupata nafasi ya juu ya kisiasa chini ya Elizabeth. Alipata nafasi ndogo tu, lakini chini ya James I alikuwa na bahati zaidi. Kwa hivyo, mtu wa kuvutia sana, wa kuvutia sana.

Sasa unasema kifalsafa. Inaonekana hana falsafa nyingi. Anavutiwa na sayansi.

Ndiyo. Na nadhani maoni mawili kuhusu hilo. Moja ni kwamba katika siku hizo, watu hawakuwaona kama tofauti yoyote.

Hiyo ni kusema kwamba sayansi zimefikia hadhi ya kujitegemea hivi karibuni. Ndiyo maana watu katika taaluma yoyote wanafaa kufanya kazi kwa digrii za Udaktari wa Falsafa. Katika karne ya 19, sayansi ilijulikana kama falsafa ya asili.

Katika vyuo vikuu vya Uingereza, vyuo vikuu vya Marekani, na hapa Wheaton, ukiangalia katalogi za zamani. Falsafa ya asili. Kwa hivyo hupati tofauti kati ya taaluma karibu waziwazi.

Hadi karne ya 19, baadhi ya matukio baadaye. Kwa upande mwingine, kazi ya Bacon ina umuhimu halisi wa kifalsafa kwa njia mbili. Moja kwa upande wa mwanzo wa falsafa ya kisasa ya sayansi.

Hiyo ni kusema, mawazo ya kifalsafa kuhusu asili ya sayansi. Sawa. Na pili kwa upande wa mabadiliko ya mitazamo ya ulimwengu yanayotokea.

Pale anapoashiria wazi mpito, kwani Ockham alikuwa mwisho wa zamani, Bacon ndiye mwanzo wa mpya. Anaonekana waziwazi. Mtazamo wake ulikuwa upi? Mzuri kabisa.

Nimejaribu kufuatilia, katika kusoma nimefanya, nimejaribu kufuatilia marejeleo yoyote dhahiri kwa Ockham. Sifikirii yoyote ambayo nimeipata katika maandishi yake. Lakini basi hazunguki akinukuu watu wengi.

Mawazo ya Ockham, ndio. Mwanahistoria wa sayansi wa Uingereza anayeitwa Crombie amejaribu kuonyesha kwamba majedwali haya, mbinu hizi za Bacon, zilitarajiwa katika umbo linalofanana sana na William wa Ockham. Na kumbuka, nimeonyesha tu kwamba mvuto wake katika masuala ya maadili ulikuwa mvuto sawa na wa Ockham.

Sasa, jambo ambalo sielewi vizuri kuhusu Bacon ni kama yeye ni Mkatoliki kuhusu ulimwengu wote. Hiyo ni kusema, je, yeye ni mshairi wa istilahi, mshairi wa nominella? Au ni mshairi wa dhana? Hakika, hashughuliki na mawazo yoyote ya kufikirika. Lakini anaonekana hataki kuwanyima wanatheolojia fursa ya kushughulika na mawazo ya kufikirika.

Sasa, kama angekuwa mtu wa kutaja majina, angekataa kwamba inawezekana hata kwa wanatheolojia kushughulika na mawazo ya kufikirika. Kwa hivyo nina mwelekeo wa kufikiria kwamba yeye ndiye mtu wa dhana zaidi, lakini bado anashawishiwa sana na Ockham. Alipokuwa Cambridge, hebu tuone, nadhani niko sahihi kusema hivi, alipokuwa Cambridge, Ockham alikuwa maarufu sana.

Kwa kweli, na huenda nikawa na tarehe kuhusu hilo, hebu tuone, hebu tujaribu, ndio, alipokwenda Cambridge mwaka wa 1577 akiwa mwanafunzi, Ockham alipendelea sana. Mbinu za kitaaluma bado zilisomwa lakini hazikupendelewa. Miaka 25 kabla,

huko Oxford, maandishi ya Duns Scotus yalikuwa yamechomwa moto hadharani kwa kukataa mbinu za kitaaluma na migogoro ya kitaaluma.

Hilo ndilo walilofanya wakati kulikuwa na mabadiliko ya kinadharia yanayotokea. Walichoma yote tu. Kwa nini uvizie maktaba yako? Sasa wanauza vitabu tu kwa wanafunzi.

Kwa hivyo ndio, jibu ni ndiyo, ushawishi wa Ockham upo sana. Ndiyo, ndiyo. Sawa, unakumbuka nilikuwa nikicheza hapa na induction kama mbinu na kitu cha maarifa kama fomu.

Sasa Aristotle ana aina moja ya utangulizi katika kujaribu kupata ujuzi wa maumbo kwa maana yake ya neno. Bacon ana maana nyingine ya utangulizi. Ni vizuri kwamba inajitokeza kama A na B, sivyo? Katika kujaribu kupata ujuzi wa maumbo kwa maana yake ya neno.

Kwa hivyo njia ya kujua mbinu hiyo inahusiana na kitu cha maarifa. Ambacho ndicho tungetarajia. Hivyo ndivyo ilivyokuwa kwa Plato.

Ikiwa maumbo yako katika ulimwengu fulani wa kupita kiasi, basi una ujuzi wa kuelewa yaliyopita kiasi. Na haitakusaidia kusoma mifano ya majaribio. Kwa hivyo unajihusisha na lahaja ili kujitenga na mahususi na kushindana na dhahania.

Ikiwa maumbo yako karibu ndani ya maelezo, basi unajaribu kuyatoa. Na hivyo ndivyo mbinu ya Aristotle ya uanzishaji wa dhahania. Ikiwa hakuna maumbo halisi na unasoma maelezo vizuri tu, mbinu rahisi za majaribio zitafanya hivyo.

Bacon. Inavutia kusema hivyo. Na ninakiri, niliposoma Bacon kwa mara ya kwanza, ndivyo nilivyokuwa nikisema.

Lakini kadiri ninavyosoma Bacon zaidi, ndivyo ninavyofikiri kidogo. Labda kwa sababu nina ufahamu mwingi wa vitendo upande mwingine wa wigo. Kwa mfano, ukizungumzia vitendo vya Dewey, utagundua kwamba tutakapozungumzia muhula wa pili wa Dewey, utakuwa unasoma kitabu cha Dewey cha Reconstruction in Philosophy.

Na nadhani ni sura ya kwanza au ya pili anayozungumzia kuhusu Bacon. Na anadai kauli ya Bacon, maarifa ni nguvu, kama yake mwenyewe. Na kwa hivyo inavutia sana kutambua hayo mawili.

Lakini mitazamo ya ulimwengu inayohusika ni tofauti kabisa. Unaona ? Bacon ni Mkristo anayeamini Mungu. Akifikiria agizo la kimungu la maarifa ambayo yanaweza kutimiza madhumuni fulani kuhusiana na ufalme wa Mungu.

Dewey ni mwanasayansi wa mageuzi anayezingatia sana mambo ya asili ambaye anaona kufikiri kwa majaribio kama njia ya kutatua hali za matatizo zinazotishia kuishi. Unaona ? Aina mbili tofauti sana za mwelekeo. Dewey anapanua kufikiri kwake kwa majaribio hadi maadili.

Bacon? Naam, vigumu. Vigumu. Anazungumzia sababu sahihi.

Lakini inaonekana kuwa busara ambayo imeathiriwa sana na dhana za kitamaduni. Ushawishi wa Renaissance bado upo. Na inaonekana aliathiriwa sana katika baadhi ya hayo na kuibuka tena kwa Uplatoni, hata hivyo.

David? Ndiyo. Ndiyo, ndiyo. Ndiyo, kwa sababu mbinu zake hapa zinakupa jumla ya majaribio kuhusu uhusiano wa kisababishi kati ya A na B. Kati ya C na X, jinsi ilivyokuwa katika mfano wangu.

Ndiyo. Hakika kabisa. Dan? Je, Bacon alihisi ana wajibu wa kujibu mashaka ambayo Plato na baadhi ya wanafalsafa wengine walikuwa nayo kuhusu uhalisia wa mchezo huo, uwezo wake wa kubadilika, na jinsi, kama walivyosema, akili ilivyowadanganya? Anahisi ana wajibu wa kujibu kuhusu uwiano wa utambuzi wa hisia.

Na jibu lake hapo ni kwamba mbinu zake zinalenga kupunguza uwiano huo. Kwa kuzidisha mifano ambayo maarifa yetu ya jumla yanapatikana. Ikiwa huna uhakika kama hii ni ya uwongo au ya jamaa, basi uangalie tena katika kesi nyingine.

Kurudiwa kwa uchunguzi wa kisayansi ni muhimu. Kwa hivyo kuhusu suala la uwiano, anafikiri ana ukaguzi fulani kuhusu hilo. Sijui kama huwa anatetea uhalisia wa miili halisi.

Isipokuwa iwe inahusiana na kile anachokiita falsafa ya ushirikina. Ambapo aina ya tafakari ya ulimwengu mwingine ya baadhi ya Waplatonisti Wapya, unaona, ingekuwa jambo linalohojiwa. Lakini ukosoaji wake wa hilo kimsingi ni sawa na ukosoaji wake kwa Aristotle, kwamba ni aina ya kitu chenye kuchukiza sana unapokuwa na agizo la kufanya jambo kuhusu ulimwengu huu.

Kwa hivyo hajihusishi, niseme nini, hoja ya lahaja katika kumkanusha Plato. Hoja yake ya marejeleo daima ni agizo la uumbaji. Na kutokana na hoja hiyo ya marejeleo, anakataa badala ya kukataa.

Unamfuata? David? Samahani. Basi alikuwa na maoni gani kuhusu anguko? Naam, nadhani lilikuwa kama lako. Tuseme tu lilikuwa jambo baya.

Anaiona hadithi ya anguko kama ya kihistoria. Anaiona dhambi ya mwanadamu kwa njia ambayo mfikiri yeyote aliyerekebisha angeiona, kama kamili kwa maana

kwamba inaenea katika maeneo yote ya shughuli za binadamu. Upotovu kamili haimaanishi kwamba kila kitu tunachofanya ni kibaya au kibaya wakati wote.

Ninazungumzia, kama vile, je, alifikiria anguko kwa namna fulani, sheria za asili, na jinsi tunavyopata sayansi ya majaribio. Hajadili uwezekano huo. Anachofanya ni kuzungumzia jinsi kutojikusisha kwa binadamu kumeacha mambo yakiendelea vibaya.

Kwa hivyo anaangazia athari kwa wanadamu na kupitia wanadamu kwa asili. Ndiyo.